

L'esport a la ciutat: una nova manera de veure'l

MARTA CARRANZA

mcarranza@bcn.cat

CARLES VALLÈS

cvalles@bcn.cat

Institut Barcelona Esports
Ajuntament de Barcelona



Marta Carranza



Carles Vallès

Barcelona i l'esport formen ja un binomi indissoluble i indiscutible. D'una banda, la llarga tradició esportiva de la ciutat fonamentada per un teixit associatiu centenari, potent i avantguardista; d'una altra, l'experiència i el reconeixement internacional de Barcelona com a organitzadora i seu d'esdeveniments esportius; i, finalment, l'àmplia xarxa docent i de recerca relacionada amb l'activitat esportiva, ens donen les condicions idònies i els ingredients bàsics per a poder elaborar, de forma compartida, una nova recepta esportiva barcelonina amb secrets del passat i productes del segle XXI: *un esport que construeix socialment la ciutat*.

Fa cent anys la gent dels barris baixava la seva cadira i seia davant de la porteria i els nens i les nenes jugaven lliurement al carrer. Des d'aleshores fins ara s'han viscut etapes en que la població, per diversos motius, ha abandonat el carrer, però els diferents processos d'humanització de la ciutat van aconseguint l'efecte contrari.

El darrer estudi d'hàbits esportius dels ciutadans i ciutadanes de Barcelona d'entre 15 i 74 anys, realitzat el 2006 (Ajuntament de Barcelona, 2006) ens diu que, hores d'ara, un 64% de la població realitza algun tipus d'activitat física o esportiva de forma regular. D'aquests, el 39,8% utilitzen el carrer habitualment per a fer esport i el 22,8% els parcs. Aquestes dades responen a un model de ciutat i a la intencionalitat d'afavorir la utilització de l'espai públic per a la pràctica de l'esport reflectida al Pla Estratègic de l'Esport de Barcelona aprovat l'any 2003 (Ajuntament de Barcelona, 2003).

Amb el convenciment de que la ciutat es reconstrueix de forma permanent i l'evidència de la diversitat d'usos que ens ofereixen els diferents espais públics, es vol reconèixer l'activitat físico-esportiva com un ús més de l'espai, i per tant, tinguda en compte a l'hora de planificar i dissenyar els espais.

Estan prou demostrats els beneficis que suposa la pràctica esportiva per a la salut física i mental, però encara cal profunditzar una mica més en l'anàlisi dels beneficis que aquesta pràctica suposa per a les bones relacions entre les persones que componen una comunitat.

Creiem que afavorint la pràctica esportiva als espais públics de la ciutat, s'acosta l'esport a tota la població, especialment a aquells col·lectius més desfavorits econòmicament i amb dificultat per accedir a instal·lacions esportives específiques.

Totes aquestes reflexions, extretes i consensuades en el marc del Pla estratègic i assumides des de l'Institut Barcelona Esports, ens van dur a iniciar una recerca amb l'objectiu de conèixer quin tipus d'esports i activitats físiques tenien lloc en els espais públics de la ciutat, quines xarxes socials es creaven entorn a aquestes pràctiques esportives als espais oberts i quines eren les condicions que generaven i facilitaven l'aparició d'aquests practicants esportius a l'espai públic.

Òbviament els objectius pretesos vàrem haver d'ajustar-los a la realitat de Barcelona i les seves dimensions. Així, es va acordar analitzar 30 espais i del seu estudi i anàlisi extreure conclusions extrapolables a d'altres zones de la ciutat i, fins i tot, a d'altres nuclis urbans de característiques similars a la nostra ciutat.

Aprofundir en la dinàmica d'aquests 30 espais havia de dur-nos a confirmar les nostres sospites respecte als efectes positius de l'esport realitzat a l'espai públic com a generador de xarxes socials. Ens havia d'ajudar a conèixer en profunditat les relacions i dinàmiques internes de les xarxes per tal d'entendre-les i poder afavorir el seu desenvolupament positiu i donar resposta a les seves necessitats. Ens preocupaven els possibles conflictes creats tan dins les xarxes com en la interacció amb la ciutadania; analitzar el dia a dia dels espais havia de

donar-nos pistes per poder acompanyar als col·lectius en diferents moments de la seva existència. Finalment, buscàvem també criteris pel disseny de nous espais de la ciutat, per assegurar el naixement de noves xarxes i poder facilitar-els-hi vitalitat i bona salut.

L'estudi va caure a les millors mans que podia anar a parar, l'equip de recerca del Laboratori d'Investigació Social i Educativa de l'INEF de Catalunya a Barcelona. Després de dos anys d'intens treball d'un equip multidisciplinari i amb estreta relació amb l'administració, ha aconseguit uns resultats que ara per ara responen als reptes plantejats però que, evidentment, ens generen altres reptes, conseqüència de la gran feina feta i de l'objecte d'estudi: *una ciutat* viva, activa, canviant i atrevida i *unes persones* amb ganes de relacionar-se, de fer esport, de trepitjar la seva ciutat; en definitiva, amb moltes ganes de viure.

Aquest dossier monogràfic sobre l'esport en els espais públics urbans (Puig i Maza, 2008), representa i ens posa a l'abast, tot l'esforç realitzat, totes les reflexions sorgides de l'estudi i, sobretot, les aportacions que fem a la ciutat per tal d'avançar cap a la cohesió social i la construcció de ciutadania.

A més, la publicació d'aquest dossier coincideix pràcticament amb la cloenda de l'exposició "Esport i construcció de ciutadania" en la seu del Museu Olímpic i de l'Esport de Barcelona (17 de gener-31 de març de 2008). Una exposició en la que s'han fet coincidir tres

projectes –dues exposicions fotogràfiques i el projecte sobre les xarxes socials esportives als espais públics urbans realitzat per l'esmentat Laboratori d'Investigació Social i Educativa de l'INEFC de Barcelona– amb un conjunt d'actes (taules rodones, intercanvis d'experiències, jornades...). Aquesta exposició, que a partir d'ara serà itinerant, ha de generar nous punts de trobada que ens portin a profunditzar, encara més, sobre la necessitat de promocionar, amb criteri, la pràctica esportiva en els diferents espais públics de la ciutat.

Per acabar, pensem que cal donar la rellevància que es mereix a un producte com aquesta publicació. Apareix com a fruit d'un treball molt més profund, on es mostra la complicitat de tots el sectors, tant en l'àmbit docent universitari, com en el de les administracions i en el dels mateixos practicants. Aquest producte, aquest dossier monogràfic, és una eina més per acostar-nos al model que plantejàvem a l'inici de l'article, al model d'esport i ciutat que desitgem: *el d'un esport que construeix socialment la ciutat*.

Bibliografia

- Ajuntament de Barcelona (2003). *Pla Estratègic de l'Esport*. Barcelona.
- (2006). *Enquesta. Hàbits Esportius a Barcelona. Presentació de resultats*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.
- Puig, N. i Maza, G. (coords.) (2008). *L'esport en els espais públics urbans. Monogràfic d'Apunts. Educació Física i Esports* (91).